

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI (SAL)

LEPHEPHE LA PELE (P1)

NOFEMERE 2011

MEMORANTAMO

LIMPOPO

MEPUTSO: 120

Palomoka ya matlakala a memorantamo ke 8.

KAROLO YA A: TEKATHLALOGANYO

POTŠIŠO 1

- 1.1 1.1.1 Go tsenela phadišano./Go thopa sefoka sa bomasebotsana. (2)
- 1.1.2 Sefoka sa masebotsana wa Afrika-Borwa. (1)
- 1.1.3
- Mmagwe (2)
 - Mna Nelson Mandela (2)
- 1.1.4 Ga se a kgetha dilo tše di tlogo dira gore batho ba mo lebelele. (2)
- 1.1.5 Mothofatšo. Phenyo e filwe dika tša motho, ya bula lemati. (2)
- 1.1.6 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana. Mohlala:
- O hlohleletša batho go thuša setšhaba go betlela bafsa bokamoso. (4)
 - O hlohleletša batho go rata thuto. (2)
- 1.1.7 Aowa, le bašemane ba hloka thušo./Pasari ke ya bohle go sa kgethollwe bong. (2)
- 1.2 1.2.1 Barutiši ba otlala ngwana.
Batswadi ba kgopela tshwarelo.
Boramolao ba thibela go otlwa ga bana dikolong. (3)
- 1.2.2 Morutiši a ka swarwa./A ka rakwa mošomong./Moithuti a ka gobatšwa. (2)
- 1.2.3 NNETE (1)
- 1.2.4 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana. Mohlala:
- Go hlohleletša bana mabapi le thuto./Go fa bana melao ya go kwagala./Barutiši le baithuti ba swanetše go šoma ka mafolofolo le botshepegi. (2)
- 1.2.5 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana. Mohlala:
- O fetša a palelwa ke sekolo./Ga a kwešiše./O dula a tšhogile./
O hloka lethabo le boitshepo. (2)
- 1.2.6 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana. Mohlala:
- Nka kgopela tshwarelo le go mo tshepiša gore nka se sa boeletša. (2)

- 1.2.7 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana. Mohlala:
Ee. Batswadi ke bona ba swanetšego go ruta bana ba bona molao go tloga ka gae./Thuto ya pele ke ya ka gae./Ke bona ba nago le maatla le maswanedi a go kgala.

Aowa.

- (a) Maikarabelo ke a batho ka moka bao e lego bakgathatema thutong.
(b) Barutiši le bona ba na le seabe thutong./Kgodišong ya bana, bj.bj.

(3)

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KAKARETŠO

POTŠIŠO 2

- Kakaretšo e ka akaretša dintlha tše di latelago:
 - Bosenyi bja go kgaola mathale a mohlakase.
 - Maokelo, ditimela le dithuto di a amega.
 - Ba Eskom ba tlile ka maano a go fahloša setšhaba.
 - Ba Kgoro ya Sephodisa le bona ba sware bao ba dirago bosenyi.
 - Setšhaba se lapile, se nyaka mmušo o tšea magato mabapi le bosenyi.
 - Mmaraka woo o rekago mathale a go utswiwa o swanetše go tswalelwa. (Dintlha tša maleba di amogelwe)

Go swaya kakaretšo:

Kakaretšo e swanetše go swaiwa ka tsela ye:

- **Kabo ya meputso:**
 - Meputso e 7 go dintlha tše 7 (aba moputso o tee go ntlha e tee)
 - Meputso e 3 go polelo.
 - Palomoka ya meputso: 10
- **Kabo ya meputso go polelo:**
 - Dintlha tše di nepagetšego 1-3: aba moputso o tee (1)
 - Dintlha tše di nepagetšego tše 4–5: aba meputso ye mebedi (2)
 - Dintlha tše di nepagetšego tše 6–7: aba meputso ye meraro (3)

Ela hloko: Karabo e ka tšwelela ka dintlha goba ka mafoko ao a kwalago

- **Sebopego:**

Le ge kakaretšo e tšweleditšwe ka sebopego sa go fošagala, e swanetše gore e swaiwe.
- **Palo ya mantšu:**
 - Baswai ba swanetše go kgonthiša palo ya mantšu ao a dirišitšwego.
 - O se ke wa fokotša meputso ya balekwa ge ba se ba laetša palo ya mantšu ao a dirišitšwego goba ge palo yeo e laeditšwego e se ya

nepagala.

- Ge mantšu a feta palo ye e nyakegago, bala mantšu a mahlano fela ka godimo ga palo yeo gomme o tlogele a mangwe ao a fetilego bogomo.
- Dikakaretšo tše dikopana tše di nago le dintlha ka moka tše di nyakegago **ga se tša swanela** dikotlo.

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: THUTAPOLELO LE TŠHOMIŠOPOLELO

POTŠIŠO 3

3.1	Leraka di sepetše bjang tša gago le Molobe?	(2)
3.2	Kgoši ga di boe.	(2)
3.3	Seriti sa motho se lotwa ke maitshwaro a mabotse.	(2)
3.4	Yena	(1)
	Wena	(1)
3.5	Mdi	(1)
3.6	Tše	(1)
		[10]

POTŠIŠO 4

4.1	4.1.1 Sefatanaga – (b) Koloji	(1)
	4.1.2 Bohlaswa – (c) Bošaedi	(1)
	4.1.3 Mmila – (a) Tsela	(1)
4.2	<u>Hle</u> o se ke wa otlela o nwele madila.	(1)
4.3	Ke go swara bao ba otlelago ka lebelo la lephefo.	(2)
4.4	Sediri – batho	
	Tiro – otlela	
	Sedirwa – sefatanaga	(3)
4.5	Batho bao ba otlelago – baotledi.	(1)
		[10]

POTŠIŠO 5

- 5.1 (a) Ke lapile ke **šomile** diiri tše lesomepedi ka go latelana ba re re a hlaela ...
(b) Aowa, Lesiba, ga se **tshwanelo** seo. Etela ba Lefapha la **Bašomi** mabapi le diiri tše. O ka re mookamedi wa gago o a go tlaiša. (3)
- 5.2 (a) Motho wa mathomo o laetša maikutlo a kgakanego/tshwenyego. (1)
(b) Motho wa bobedi o tšweletša maikutlo a go tenega. (1)
- 5.3 5.3.1 (a) Khondomo (1)
(b) Modiro (1)
- 5.3.2 Go ya ka moo leswaopotšišo le le dirišitšwego ka gona,
(a) Ga go nyakege karabo. Ke potšišoretoriki.
(b) Karabo e a tsebja. (2)
- 5.3.3 swarišitše (1)
- 5.3.4 (a) swarana (1)
(b) swarela (1)
(c) swarišiša (1)
- 5.3.5 Na lehono ga a itshole? (1)
- 5.3.6 Hee! (1)
- [15]**

POTŠIŠO 6

- 6.1 6.1.1 Ee (1)
6.1.2 Ee (1)
- 6.2 Bona (1)
- 6.3 Basatšana
Hlogo ba-
Modu -satš-
Moselana -ana (3)
- 6.4 ga se (2)
- 6.5 Balekwa ba tla tšweletša maikutlo a go fapana. Mohlala:
Bobedi ba na le kgethollo mabapi le basadi. (2)
- [10]**

POTŠIŠO 7

7.1	7.1.1	Ka mokgwa wa tekatekanyo.	(2)
	7.1.2	yo mokopana	(1)
	7.1.3	bolo	(1)
	7.1.4	Ka Mokibelo	(1)
	7.1.5	Ge e le nna ke yo mokopanyana./Kopana kudu.	(1)
	7.1.6	Mošemane o swere kgwele ka diatleng./Mošemane o lebeletše kgwele.	(1)
7.2	7.2.1	Setimela (sa Gautrain).	(1)
	7.2.2	Banamedi ba setimela/ditimela.	(1)
	7.2.3	Go fokotša sephethephethe mebileng.	(2)
	7.2.4	Gore setimela se tloga kae sa fihla kae. Dinako tša sona.	(2)
	7.2.5	Go gatelela kgopolo.	(2)

[15]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 60

KAROLO YA D: DINGWALO

DIKANEGELOKOPANA

POTŠIŠO 8: *KE BOPHELO* – SJ Chokoe

Potšišo e tee fela, 8.1 goba 8.2

8.1 **Masogana!**

SETSOPOLWA A

8.1.1	Moroko o sentše lerato la Mosa le Maeko ka go nweša Mosa bjala. A tšea borokgo bja gagwe a yo bo lahla ka ngwakong wa Sekobo. Maeko ge a tsogetše go yo botšiša gore Mosa o reng a se a tla mola ba kwanego, ke ge go tsena tatagoSekobo a swere borokgo bja Mosa, ya ba gore Mosa o letše ga Sekobo.	(2)
8.1.2	Segologolo: Mohlala: Mo go apeilwego bjala.	(3)

- 8.1.3 Ke motho wa dikwero. Mohlala: O re 'Sekobo e tloga e le kgarebjana ya matswele a go ema.' (2)
- 8.1.4 (a) O tla kgotsofala.
(b) A nwa bjala kudu./E le setagwa. (2)
- 8.1.5 (a) Balwi ke baratani.
(b) Batho ba ka se bone dilo go swana ka mehla. (4)
- 8.1.6 - Pheteletšo
- Mothofatšo
- Tshwantšhanyo
(Kgetha tše pedi fela). (2)
- 8.1.7 E tšweletša dimelo tša baanegwa gabotse./Go tsebja maemo a baanegwa. (2)
- 8.1.8 (a) Ee - Sekobo ke sekobo ka nnete goba o befile kudu.
(b) Ee - Moroko ke setagwa. (3)
- [20]

GOBA

8.2 Ke badimo

SETSOPOLWA A

- 8.2.1 - Wa go se botegele mosadi wa gagwe ka ge a mo tlogetše a ya go Sofi.
- Wa maaka ka ge a rile o ya kerekeng a eya go Sofi. (3)
- 8.2.2 Ya magaeng – Monna wa Mosione o meditšwe ke leswiswi.
Go be go se na mabone a mebileng. (3)
- 8.2.3 (i) O a mo gafiša./Ba ratana kudu
(ii) Ga ke sa mo rata. (4)
- 8.2.4 Go re utollela dimelo tša baanegwa. (2)
- 8.2.5 Go se botegele lenyalo la gago go kotsi.
Go ba le maitshwaro a mabe./O nyetše goba o nyetšwe ga se go loke. (2)
- 8.2.6 Diaparo tšela tša monna wa Mosione le tša Mmamaano di bego di kgobokane fase, Mmamaano o rile ba di rometšwe ke badimo.
Go forana ga baratani bao – ba gopola gore lerato leo la bofora ba le filwe ke badimo. (2)
- 8.2.7 Go laetša tše di tlogo direga. Mohlala: Tsopi o tlile ba be ba sa gopola gore a ka tla. (2)

- 8.2.8 Tsopi o boile Mmamaano a sa gopole, a robetše le monna wa Mosione. Mmamaano o ile ge a bula lebatl, Monna wa Mosione a khuta tlhakeng ya ntlo. Ge Mmamaano a bolela le Tsopi, Monna wa Mosione a lapa, a hlaba mokgoši, a wela fase a tšhaba. (E tee ya dintlha tše e tla amogelwa) (2) [20]

PALOMOKA YA KAROLO YA D: 20
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 120